

Opkomen voor gerechtigheid

De Johannes Wier Stichting bestaat bijna veertig jaar. In die vier decennia is één inzicht steeds teruggekeerd: mensenrechten in zorg en welzijn zijn nooit “af”. Het recht op gezondheid en toegang tot zorg is in Nederland stevig verankerd. Toch kan dat recht in het dagelijks leven snel onder druk komen te staan, bijvoorbeeld door armoede, stress, taalbarrières, stigma, bureaucratie of een onzekere verblijfspositie. Precies op dat snijvlak werkt JWS: we signaleren knelpunten, agenderen problemen met de toegang tot zorg en welzijn, delen kennis die professionals helpt, en werken samen met mensen en organisaties met verwante doelstellingen.

2026: focus op zorg voor ongedocumenteerde mensen

Voor 2026 kiezen we bewust één overkoepelend thema: zorg voor ongedocumenteerde mensen. Dat is geen nieuw onderwerp voor JWS, maar wél een expliciete focus: de komende tijd willen we onze inzet op dit dossier verdiepen en versterken, vooral door professionals te ondersteunen die in de frontlinie staan.

Waarom die keuze? Omdat mensen zonder geldige verblijfspapieren vaak te maken hebben met een stapeling van kwetsbaarheden én drempels naar zorg. De groep is divers: denk aan uitgedeelde asielzoekers, mensen die in de marge werken en door ziekte of uitbuiting uit het zicht raken, jongeren die “meeliften” op een onzekere status van ouders, of partners die na een breuk in onveilige omstandigheden terechtkomen. Wat ze delen is dat onzekerheid—over verblijfsrecht, inkomen, huisvesting en veiligheid—direct doorwerkt in gezondheid én in de toegang tot zorg.

Het politieke en maatschappelijke klimaat maakt dit extra urgent. De verharding is voelbaar: mensen durven minder snel hulp te zoeken, professionals vragen zich af wat zij mogen en moeten doen, en het publieke debat kan bijdragen aan angst en wantrouwen. Juist daarom blijft het nodig om te benadrukken wat wél geldt: gezondheid en toegang tot passende zorg zijn mensenrechten. En juist daarom zoekt JWS actief samenwerking met gelijkgestemde organisaties en coalities, om kennis te bundelen en een helder geluid te laten horen.

Waarom onze rol juist nu nodig is

Zorg- en welzijnsprofessionals willen goede zorg leveren, maar doen dat onder hoge druk: personeelstekorten, administratieve belasting, schaarste aan tijd en een steeds complexere sociale werkelijkheid. Voor mensen in kwetsbare posities zijn de gevolgen het grootst. En juist bij zorg aan ongedocumenteerde mensen komen vragen vaak scherp op tafel: Wat zijn iemands rechten? Hoe zit het met financiering en vergoedingen? Wat mag je vastleggen en wat juist niet? Hoe handel je als iemand zorg mijdt uit angst?

JWS wil op die vragen een betrouwbaar, praktisch en mensenrechtelijk onderbouwd antwoord bieden. Niet als “extra loket”, maar als netwerkorganisatie die professionals ondersteunt in hun belangrijke werk. We bouwen daarbij voort op wat we de afgelopen jaren hebben gedaan.

Waar we in de afgelopen periode ook stappen hebben gezet

Taalbarrières: van campagne naar implementatie

Goede zorg begint met elkaar begrijpen. Een belangrijke stap is gezet met een brede richtlijn over omgaan met taalbarrières in de zorg en het sociaal domein, ontwikkeld met beroeps- en patiëntenorganisaties. Voor JWS is dit het begin van de volgende fase: de richtlijn moet landen in de praktijk. Dat vraagt aandacht in opleidingen, in werkprocessen en in het scheppen van structurele mogelijkheden om professionele tolken in te zetten. Belangrijke partners voor dat laatste zijn het ministerie van VWS, Zorginstituut Nederland en Pharos. Pas als het inzetten van tolken weer normaal wordt, krijgt “verstaan worden” werkelijk betekenis bij triage, consultvoering, overdracht en gezamenlijke besluitvorming.

Geen isolatie in (vreemdelingen)detentie

Isolatie heeft grote psychische en lichamelijke risico's en vraagt om strikte toetsing aan proportionaliteit en mensenrechtelijke normen. Dit was een speerpunt van onze inzet. We brachten professionals en betrokken organisaties bijeen om misstanden te agenderen, kennis te delen en handelingsperspectieven uit te werken. Ook de komende jaren blijft signalering op dit thema nodig, mede omdat vragen over proportionaliteit, gezondheidsschade en verantwoordelijkheden steeds opnieuw terugkeren.

Toegang tot bevolkingsonderzoeken

Daarnaast leverden we een bijdrage aan preventie en toegankelijkheid, door middel van het agenderen van de beperkte toegang van vrouwen uit met name migrantengroepen tot bevolkingsonderzoeken. Dit is een netwerkproject met o.a. de Haagse hogeschool en richt zich naast agendering op kennisverbetering van professionals.

Jong JWS

We organiseerden jonge zorgverleners (in opleiding) in een actief netwerk dat zich inzet voor kennisverbetering over lacunes in de zorg voor kwetsbare personen, via opleidingen en beroepsorganisaties.

Hoe we professionals ondersteunen

JWS zet in op deze pijlers, die ook de komende tijd belangrijke instrumenten zijn voor onze missie:

1. **E-learnings en kennisdeling** Met e-learning en (bij)scholingsactiviteiten willen we zorgen dat kennis sneller beschikbaar is en dat professionals zich gesteund voelen om zorgvuldig en menswaardig te handelen. Onze e-learning over zorg aan ongedocumenteerden wordt bijvoorbeeld gebruikt als bijscholing van nieuwe professionals door Dokters van de Wereld.
2. **Website en kennisdossiers** We bouwen aan een zichtbaarder kennisplatform op website en in nieuwsbrief, met best practices, praktische informatie (ook over rechten, regels en belemmeringen in de zorg) en actuele ontwikkelingen. Het doel is dat professionals snel de kern kunnen vinden: wat zijn de belangrijkste uitgangspunten, waar zitten de knelpunten, welke routes zijn er, en welke afwegingen helpen in lastige situaties? Daarnaast willen we via onze kanalen actiever kennis delen, zodat informatie niet blijft hangen bij een kleine groep, maar juist terechtkomt waar die nodig is. Ook via LinkedIn zullen we nog actiever delen.

Afstemming met andere organisaties

Gebleken is hoe belangrijk het is om de activiteiten van JWS nauwkeurig af te stemmen met het Lampion netwerk (landelijk netwerk over gezondheidszorg voor ongedocumenteerde mensen, met als taken informatie- en kennisuitwisseling en advisering), Dokters van de Wereld, Straatdokters en Pharos. Duidelijk moet zijn wat de “niche(s)” / specifieke deskundigheid en actiepunten van JWS zijn ten opzichte van de activiteiten van andere organisaties, en hoe effectief kan worden samengewerkt met deze en andere organisaties. Voorbeelden van dit laatste zijn de jaarlijkse Dag van de mensenrechten waar JWS mede organisator van is, en de acties Stop de asielwetten. In de opzet en organisatie van het symposium “Geen isolatie in (vreemdelingen)detentie” (november 2025) heeft JWS onder anderen samengewerkt met de NVvP en het Meldpunt Vreemdelingendetentie. Uitermate relevant is daarnaast het samen met verwante organisaties publiek agenderen van misstanden, richting overheden en de politiek.

Tot slot: veertig jaar is geen eindpunt

Als relatief kleine vrijwilligersorganisatie kiezen we bewust voor focus en samenwerking. We willen complementair zijn aan partners die directe zorg verlenen of belangenbehartiging doen, en we willen daar aansluiten waar we als JWS het meeste toevoegen: als mensenrechtelijke kennis- en netwerkorganisatie die signalen kan vertalen naar bruikbare ondersteuning voor professionals en naar een helder geluid richting beleid.

Onze ambitie voor 2026 is daarom scherp: zorg voor ongedocumenteerde mensen als jaarthema, met praktische steun voor professionals en met een duidelijke mensenrechtelijke stem in het publieke debat. JWS bestaat dankzij vrijwilligers, donateurs en partners. We nodigen u uit om mee te blijven bouwen: door kennis te delen, samenwerking te zoeken, een werkgroep te versterken of JWS financieel te steunen. Zo maken we samen het verschil tussen een recht op papier en zorg die werkelijk bereikbaar is.